

שערוריה פרלמנטרית:

חבר הכנסת שהיה מעורב

בתאונה טוען: אי-אפשר

לתבוע אותי לדיון מפני

שהנסיעה היתה „במילוי חפיקי“

ד"ר שעה היתה שעתיצהריים, ערב 7 ראשי-השנה, הכל מיהרו הביתה, לחג המורה לפסנתר דפנה פריימן נהגה מתל"אביב לרמת-אביב, היא ראתה לפניה אור ירוק ברמזור, לחצה על הדוושה. אולם המכונית שלפניה נעצרה. דפנה, שנהגה במכונית אביב, עורר-הדיון גבריאיל מאיר, הספיקה לעצור פיתאומית. אך האוטובוס של אנד, שנסע מאחוריה, לא הספיק, הוא נכנס למכוניתה של המורה, בת ה-21. המכונית התהפכה, נהגת אושי פוה באי-כילוב. זה היה לפני שמונה שנים. תאונה רגילה, שגררה אחריה תביעה מישפטית. אך בי

ח"כ מיכאל חזני
חסיונות לדו"ט?

לח"כ מותר הנביל?

את החסינות, שמא יתעורר הרושם שהם רוצים להתחמק מאחריות לתאונה המורה בשל החסינות, שהעונקה להם למטרות אחרות לגמרי. אולם חסינות זו נוגעת רק למישפטים פליליים. שום דבר אינו מונע מאזרח להגיש נגד ח"כ תביעה אזרחית על פני צוים, גם בגלל תאונה.

מותר להרוג

חוק החסינות פותח בסעיף, שנודע להגן על נבחרים מכל פגיעה בו מצד השליטון, או מצד אחר, העלול למונע ממנו את מילוי תפקידו הדמוקרטי. וכך אומר הסעיף:

1. (א) חבר-הכנסת לא יישא באחריות פלילית או אזרחית, ויהיה חסין בפני כל פעולה מישפטית, בשל הצי-בה, או בשל הבעת דעה בעל-פה או בכתב, או בשל מעשה שטעה, בכנסת או מחוצה לה, אם היו החצבעה, הבעת הדעה או המעשה במילוי תפקידו, או למען מילוי תפקידו, כחבר-הכנסת. מי שניסח סעיף זה, חשב על ה-אפשרות שמישהו ינסה לתבוע לדיון ח"כ על הוצאת דיבה הכלולה בנאום פוליטי, מנהיג אופוזיציוני כדי לסתום את פיו ולהפריע לו במילוי התפקיד. אולם איש לא חלם שאיפעם ינסה ח"כ כלשהו להשתמש בסעיף זה כדי להתחמק מאחריות לתאונה. מבחינה מישפטית, הטענה היא כימעט אבסורדית. לפי אותו היגיון, יכול ח"כ לדרוס בני-אדם למוות בשעה שהוא נוסע „במילוי תפקידו“, הוא יכול להבריח מטבע או לזייף צ'קים, כדי לממן את מיפלגתו „במילוי תפקידו“. אין גבול לטענה, והיא מגוחכת בעליל.

בארץ — אילו התפרסמה ברבים, פרקליטו, עורר-הדיון יוסף שלוש, ביקש לדחות את התביעה על הסף, „וזאת מטעמי חסינות“.

נימק הפרקליט: „המבקש הוא שר בממ"ש-לתי-ישראל וחבר-כנסת. לאור מעמדו זה, ובתוקף תפקידו, יטען המבקש לחי-סינות“.

כדי להבין את מלוא ממדי השערוריה הכלולה בטענה זו, יש להבין את פירושה של חסינות חברי-הכנסת (והשרים) — נושא שלגביו שוררת בורות רבה בציבור, וגם בעיתונות. חבר-כנסת נהנה מ-3 סוגים של חסינות, המתבססים על שני סעיפים שונים בחוק חסינות חברי-הכנסת משנת 1951. החסינות הרגילה נובעת מסעיף 4. היא קובעת כי „חבר-הכנסת לא יובא לדיון פלילי בשל אישמה על עבירה שנעברה בזמן היותו חבר-כנסת, או לפני שהיה לחבר הכנסת, אלא לאחר שניטלה ממנו החסינות לגבי אישמה הנדונה...“ חבר-הכנסת שניטלה ממנו החסינות לגבי אישמה מה מסוימת, דינו... כדיון כל אדם.“ לחלוק קובע החוק כיצד ניטלה חסינות: על היועץ המישפטי לפנות ליושב-ראש הכנסת, ועדתי-הכנסת תדון בבקשה, ואם המליצה על הביטול — תחליט על כך האמליאה.

תיק המישפט הזה חבויה אחת השערוריות הפרלמנטריות הגדולות בתולדות ישראל. התנהגותה של הנהגת עצמה היתה תמוהה למדי.

בדרך כלל, ממחר נפגע בתאונה להגיש תביעה פלילית. אולם לדפנה פריימן היה זמן — הרבה מאוד זמן. היא הניחה לשבע שנים תמימות לחלוף. רק ברגע האחרון ממש, כאשר נוכחה לדעת כי תביעתה עומדת להתיישן (בתום שבע שנים מיום המיקרה), נחפזה להגיש תביעה בבית-המשפט השלום. הסכום ה-נדרש: 6000 ל"י פיצויים לעצמה על „סבל, שכיבה חודש במיטה והגבלת פעולותיה“, ו-4000 ל"י נזקים למכונית.

בין העיתונות היומית לבין צה"ל, לפי רשאיית הצנזורה לפסול, לפי הבנתה, ידי-עות ומאמרים גם ללא עילה ביטחונית. לשווא ניסה שוקן לשכנע את הצנזור להתיר את המאמר לפירסום. הצנזור התעקש. לדבריו, המאמר פוגע במוראל של צה"ל, ולכן אסור לפרסמו. שוקן ניסה להסביר לצנזור כי הפסילה לא תועיל, שכן ניתן תמיד לפנות לבג"ץ, וכי הנסיון הראה כי הפעלת הצנזורה אינה מונעת פירסום. כל עוד קיימת עיתונות חופשית והעולם הזה, הצנזור עמד בשלו, שוקן החליט להסתכן.

בנקאות החת ועונשו

חת לא חתה והנגיד לא הגיד

כאשר הודיע המפקח על הבנקים, ד"ר מאיר חת (מתחרו עם חטא) בטלויזיה, כי הגיש את התפטרותו לנגיד בנק ישראל, כיוון שמצפוננו מכתוב לו כי מי שאחראי לנושא בו מתגלית מכשלה, חייב להתפטר, היתה זאת סטירת-לחי פומבית למתנחל זנבר, נגיד בנק ישראל. מזה כמה שבועות טוען זנבר כי האחריות אינה חלה עליו, כי הוא היה בסדר, וכי גם אם נעשו שגיאות, אין זה סיבה להתפטרות. או, כדבריו: „לא שמעתי על נגיד בנק מלכתי שהתפטר בגלל התמוטטות בנקים.“

„מעשי הנגיד“, הופעתו של מאיר חת לא הותירה לנגיד אפשרויות רבות. היא הכריחה את הנגיד להצהיר, ראשית כל, כי גם הוא שוקל התפטרות — אם כי בעתיד הרחוק. שנית, היה הנגיד חייב עתה לשנות את הקו: אם קודם חשב כי על-ידי החלפתו של חת ייטב זעם הציבור, הרי עתה הופעת חת לכך כי כל פרישה של חת חייבת לגרום אחריה פרישה של הנגיד עצמו. מכאן שאם ברצונו להמשיך במישרה, עליו לדאוג כי גם חת יישאר בתפקידו.

הקרע בין חת לזנבר התגלה מן הרגע הראשון של הפרשה. סימן בולט לכך נמצא בפרוטוקול החקירה של היושע בן-ציון, מנכ"ל בנק ארץ-ישראל-בריטניה, לשעבר. בן-ציון נחקר על-ידי צוות של בנק ישראל והמישפטה, שכלל את הנגיד ומאיר חת. במהלך החקירה טען בן-ציון כי הפיקדון בבנק השווייצר היה גפרע ב-100,000 ל"י מעשי הנגיד.

ד"ר חת: מה מונע את פירטון החובות היום, לאור מה שאתה מכנה „מעשי הנגיד“?

זנבר (חת): מדוע אתה אומר „מעשי הנגיד“ תאמר, „מעשי הממשלה“? אינך צריך לומר כפי שהוא אומר, חת עצמו, לפי שטען בטלויזיה, תבע החל בשנת 1970 לסגור את הבנק, הוא לא אמר זאת, אך ודאי שהיה זה הנגיד שלא שמע כל השנים מאז לדברי המפקח שלו. בנקו לכך, הנגיד הוא שהורה להפקיד 30 מיליון מארק, ועוד 10 מיליון פרנק צרפתי, מכספי המדינה בבנק האנגלי הקי-שור בבנק הישראלי, הוראה שגרמה לי-סטרטגיה. חת, מצד אחד טוען שהמפקח פקח על הבנקים כל העת כי הבנק מועד לפורענות ויש לסגור, ובאותו זמן מביע הנגיד את אמונו בבנק על-ידי הפקדות כבדות של מטבע ממשלתי בו. על הפקדות אלה לא ידע חת, וזנבר מילוי חת סטירת-לחי לחת לחוות-הדעת שהגיש.

הופעות חת וזנבר בטלויזיה הבהירו דבר אחד: חת תבע כל העת לפעול נגד הבנק, והנגיד לא שמע לו. חת, „היקה“ הנגיד, הגיש התפטרות. זנבר, „הונגיר“ החמקמק מנפתי.